

פרס דקל הזהב 1983 — "הבלדה על נאראיאמה" של שוהאי אימאמורה
חיים אכזריים בקצב עונות השנה

מערכת החוקים הנובעת מתוך מילחמה זו, חיים המוכתבים עלייך עונות השנה ועלייך האדמה — כל אלה מקבלים בסרט של אימאמורה משמעות ריאליסטית ממשית מאוד, שאינה בוחלת באכזריות ובאלימות כשיש בכך צורך, ועם זאת ניחנה במידה נכבדה של פיוט. הרינונים שהגיעו בעקיפין מצוות השופטים, נתנו להבין שאימאמורה זכה בפרס משום שהשופטים לא הצליחו להגיע לירי תמימות דעים בקשר לסרט של בימאי יפאני אחר, נגיסה אושימה. סרט זה, חג שמח, מר לורנס. מעין "גשר על הנהר קוואי" לאיש החושב, הוא דראמה עזה ומרשימה ביותר בשני השליש הראשונים

וגוונים, והיאוש העמוק בו, המגיע לשיא כאשר האיש בעל-החזון בו מעלה את עצמו כאש, בכיכר קאמפידוליו ברומא. עם זאת, לא היה ספק שבין אם הבינו את הסרט הזה עם לאו, הוא יזכה לפרס — כי אין להזמין איש חשוב כמו טארקובסקי לפסטיבל ולשלח אותו משם בידיים ריקות. ואכן, מאחר שהשופטים התקשו להעניק לו פרס בימיו, אולי משום שלא מצאו את המונחים הנכונים לתרץ את הפרס, החליפו את תואר הפרס וקראו לזה "פרס הקולנוע היצירתי", והרכיקו לטארקובסקי שותף — את זקן בימאי צרפת היום, רובר ברטון.

הנושא כאופנה, שחור פעמים אין ספור בסרטים שהוצגו השנה, היה מיפגש התרבויות, או ליתר דיוק, התנגשות התרבויות. מיוחד מול מערב, חברה מתועשת מול חברה פרימיטיבית, שמאל מול ימין, ועור כיוצא בזה. המסקנה של כל הסרטים היתה פסימית להחריד, ומידת הפסימיות היתה בעצם תלויה אך ורק באישיותו של הבימאי. עד כדי כך הגיעו הדברים, שצוות השופטים מצא לנכון להעניק פרס מיוחד לקומדיה המטרופוליטית של חבורת מונטי פיטון משמעות החיים, משום שהיא חרגה מן העוגמה הכללית ששררה בפסטיבל, והדברים נאמרו בפירושו. בטקס חלוקת הפרסים.

כבר את העידן החדש. אומנם שוב סיפור על ילד, אבל הפעם ילד שמשחק מישחקימילחמה במחשבים, שהם במיקרה או שלא במיקרה קשורים לפנטאגון. במלים אחרות, במקום ספילברג שהפך את העתיד לאנושי, הסרט של ג'ון בארדה (האחראי לסרטים כמו הפרחח ובת השריף) הופך את ההווה לממוחשב. בעצם, קל מאוד לעשות רשימה של מה שהיה חסר השנה בפסטיבל: סרט כמו איש הברזל, שקשר את האמנות השביעית בטבורה אל החדשות המסעירות את העולם; פיוט קולנועי יוצא דופן כמו האם והזונה, או להבריל קבקבי העץ, וסרית-לחי הופכת קרביים ומרגיזה כורגנים כמו הזלילה הגדולה. לא היו סרטים שהוצגו יום שלם כמו היטלר של סיברגר, ולא היו סרטים שהוצגו לילה שלם כמו פארסיפל, של אותו סיברגר, שמר על הקהל שלו כדי שלא יברח באמצע.

יאוש עמוק

אין ספק שאחד הקודרים והמורים שבסרטים אשר הוצגו השנה, היה נוסטאלגיה. אנדרי טארקובסקי, כחיר קולנועני ברית המועצות, בילה כשנתיים באיטליה כדי לעשות סרט זה, על משרור רוסי שאוסף חומר לכתיבת כיוגרפיה של מלחין רוסי אשר חי לפני מאתיים שנה. מישאל קטן שנערך בין האורחים המכובדים ביותר של הפסטיבל, בין היתר מבקרים בעלי מוניטין ויוקרה, לא הותיר שום צל של ספק:

סרט תעמולה שקוף להחריד

אפילו סרט-הפתעה ראוי לשמו, שהוכרז ללא רישיון, וסיפק את הסקנות של חסדי הקולנוע — לא היה. סרט בשם אנשי הסירות שולב אומנם כסרט הפתעה, אלא שזה סרט-תעמולה שקוף להחריד, על כישלון הקומוניזם בווייטנאם, כאשר היוזמים

פרס הביקורת: דניאל נוסע ברבבת הונגריה נזכרת ב-1956

שלה, על ההתמודדות בין שבויים אירופיים וסוהריהם היפאניים, במחנה שבויים באי יאווה, במילחמת העולם השנייה. אושימה, שהוא בימאי שחקנים בעל איכויות נדירות, איש בעל סיגנון קולנוע מלוטש ומבריק השולט בכל מרכיבי התמונה והקול, מציג הקבלה מופלאה בין מושגי החיים שבשני קצוות כדור הארץ, מושגים מקבילים, דומים, ובכל זאת — מסרכים להיפגש.

מישחקם של טום קונטי, דייוויד בואי, ג'ק תומפסון, ושל שני שחקנים יפאניים, שאחד מהם בעצם בדרך ידוע (טאקשי) והשני הוא מלחין פופולארי נערץ (ריואיצ'י סאקאמוטו), הוא ללא ספק מרתק יותר מן המשחק של ג'יאן מאריה וולונטה, שזכה בפרס-המישחק, בסרט של קלוד גורטה מותו של מארינו ריצ'י.

אלא שהפרס שניתן לוולונטה, ללא ספק מגדולי השחקנים של איטליה, נועד לפחות (המשך בעמוד 66)

הקולנוע הסגפני והמינימאליסטי של ברטון, שעשה בזמנו את הנידון למוות ברח ואף זכה עימו בפרס נקאן, הגיע לירי תימצות קיצוני בסרטו החדש הכסף — סרט סכימתי שבו הוא מביע את מלוא סלירתו מן החברה המערבית רודפת-הכצע והסרת-האנושיות. הקהל התקשה לבלוע את הגלולה הזאת (גם פניהם של חלק מן המבקרים היו חמוצות מאוד), וזאת היתה הפעם היחידה, בחלוקת הפרסים, כאשר היושבים באולם הגיבו בקריאות-בוו לשמע שמו של זוכה הפרס. בפרס הגדול של הפסטיבל זכה, באופן יוצא מן הכלל, הסרט השלם ביותר בו (זה לא קורה תמיד), הכונה לסרט של בימאי יפאני ותיק בשם שוהי אימאמורה המבוסס על סיפור עממי יפאני שם הסרט: הבלדה של נאראיאמה. הוא מתאר שנה בכפר יפאני עני, אביו ונידה, במאה הקודמת, כפר שבו המינהג דורש כי כל המגיע לגיל 70 יעלה אל פיסגת-ההר להתייחד עם אבותיו, כדי לפנות מקום לפיות החדשים שגולדו בינתיים. המילחמה חסרת-הפשרות של האדם בטבע,

דייוויד בואי וריצ'י סאקאמוטו ב"חג שמח מר לורנס" אלילי צ'ופ במחנה שבויים

מעבר למושגים אנסקרטיים כמו "אסתיקה", או "פיוט", לא היה איש מסוגל להסביר בדיוק מה רוצה טארקובסקי לומר בסרט. הבימאי עצמו השתמט במומחיות לוליינית ממתן הסברים, במסיבת-העיתונאים שנערכה אחרי ההקרנה. מה שברור מעל לכל ספק זו קדרות הסרט, הבאה לירי ביטוי באופי הצילומים

והממנים הם, כמוכן, שילטונות סין העממית. מה בכל זאת היה? היו הרבה סרטים, טובים יותר או טובים פחות, הדומים זה לזה כמו בעל ואשה שחיו יחד שנים רבות, מתבטלים זה מפני זה, מתחילים להשתמש באותם ניבים ולנקוט באותם עמדות, עד שקשה לדעת מה הוא חושב ומה היא חושבת.